

# Kakskeelne kool on võimalus oma näo loomiseks

Eve Sass

## SEISUKOHT

Tulemuslikkus ning (väntsutatud Eesti koolmeisteri jaoks otse uskumatult) õpetajakeskne ja –sõbralik probleemikäsitlus avaldas muljet neljandal Rootsi kakskeelse hariduse konverentsil.

Konverentsi *The Fourth Annual National Conference on Bilingual and Immersion Education* korraldas sedakorda Sundsvalli Katrinelundi gümnaasium. Leidsin end ikka ja jälle mõtetes mõõtu võtmas, võrdlemas, kõrvutamast, vastandamas, ühist ja erinevat otsimas.

Kõigepealt kakskeelsest haridusest Rootsis, tuginedes konverentsil ettekantud uurimusele, mille 1994./95. õppeaastal viisid läbi Katrinelundi gümnaasiumi õpetajad. Rootsis on 173 kooli, kus suuremal või vähemal arvul õppeaineid õpetatakse inglise keeles. Reeglina on koolis ka tavaline rootsikeelne paralleelklass.

Neljandat aastat tegutseb kakskeel-

sete õpetajate selts. Enamasti on tegu aineõpetajatega, kes on oma võõrkeeleoskust ja õpetamismetoodikat lihvinud ja kaasajastanud; üsna vähe on aineid juurde õppinud keeleõpetajaid. Kõrvalepõikena olgu öeldud, et see asjaolu tekitas pingeid Kanada *immersion*–programmi (*immersion* – sukeldumine, sisse kastmine; süvenemine, süüvimine) esindaja Andre Obadia seminaris. Kanada 30–aastane kakskeelsuse kogemus väidab vastupidist.

Rootsi kakskeelse hariduse mõiste alla mahuvad nii sellised koolid, kus vaid mõnda kursust (näiteks ühiskonnaõpetust ja ajalugu üldhariduskoolis või põetamises meditsiinikoolis) võõrkeeles õpetatakse, kui ka läbinisti võõrkeelsed koolid (näiteks International

Baccalaureate). Katrinelundi gümnaasium, kus üheksat ainet õpitakse inglise keeles, on vägagi lähedal total *immersion*’i mõistele. Konverentsi käigus ei toimunud mingit vaidlust teemal, kes on see õige kakskeelne ja kes vähem õige. Mõttevahetus käis selle üle, miks kakskeelselt, kuidas nimelt ja mismoodi paremini õpetada.

Miks kakskeelne? – osutub küsimuste küsimuseks, kui mõelda aja ja raha peale, mis õpetajate koolitamiseks kulub, ning kogu koolipere lisapingutustele. Ometigi on 173 musterheaoluriigi kooli otsustanud mõnusa äraolemise vabatahtlikult lõpetada. Enne 1980. aastat tegid vaid paar–kolm kooli midagi, mis sarnanes kakskeelsele õpetamisele. 1992./93. õppeaastast alates, kui Rootsi valitsus hakkas neid kooli toetama, on võõrkeele abil aineid õpetavate koolide arv plahvatuslikult kasvanud.

Viidatud uurimuses on loetletud rida otsustava tähtsusega faktoreid kakskeelse hariduse tekkeks ja edenemiseks

tänapäeva Rootsi hariduses.

1. Rootsi rahvas on väike (üheksa miljonit inimest), seega sõltub rootsi keel väliskontaktidest ja ühe või enama võõrkeele oskus on järjest tähtsam. Seda eriti seoses Rootsi astumisega Euroopa Liitu 1995. aastal.

2. Rootsi kõrghariduses on pikk traditsioon ainete ja kursuste kasvõi osaliselt võõrkeeles õpetamiseks. Viimasel ajal on see tendents kasvanud, eriti seoses ülikoolide osalemisega tudengivahetuse programmides. Seega on kesk-koolilõpetajale korrektne inglise keel (ning veel mõni võõrkeel) lisaks emakeelele väga oluline.

3. Võõrkeeleoskuse süvendamisest üldhariduskoolis on huvitatud riik, omavalitsus, kool, õpetaja, õpilane, lapsevanem ja tööandja. Võõrkeelne õpetus annab parema keeleoskuse teiselt ainetelt aega ära võtmata.

4. Idee võidab populaarsust, sest on kooskõlas tänapäeva arusaamaga: keel on eelkõige vahend(aja) ja teadliku

õppimise kõrval toimub iseeneslik õppimine.

5. “Oma rahvas ja kultuur suhetes teistega” – on märksõna Rootsi hariduses juba mõnda aega. Kakskeelne haridus on ideaalne väljund nendele mõistetele koolis.

6. Koolid ja omavalitsused, kes kakskeelset haridust edendavad, saavad majanduslikku toetust.

Keelele kipub soovitus asendada ülalloetletud punktides sõna “Rootsi” sõnaga “Eesti” ja mõtiskleda erinevuste ja ühtelangevuste suhtarvu üle.

Kuidas õpetada ja mismoodi seda paremini teha – oli konverentsi läbiv teema, mida toetasid inglise ja ameerika kirjastuste õppematerjalide väljapanekud ja õpetajate koolitusfirmade kohalolek. Rõhk oli õpetaja töö, ja seda mitte meile harjumuspärasest “õpetaja tööle esitatavate järjest uuenevate ja suurenevate nõuete” vormis. Vaid hoopis konkreetsete riiklike kokkulepete ja kavade näol, mis

õpetaja aega ja energiat säästes talle kõige optimaalsema koolituse võimaldavad. Kõnekas näide on Euroopa Liidu koolituskavade Rootsi kontor, mis koos Lingua fondiga aitab Rootsi õpetaja harimist kinni maksta.

Huvipakkuvad (selles mõttes, et on Eesti õpetajale reaalselt kättesaadavad) olid ettepanekud ühistegevusse lülitumiseks (loe: rahalise toetuse leidmiseks). Need tulid Soome Jyväskylä ülikoolilt (rahvusvahelised koolitusprojektid, eriti distants- ja kutseõppe vallas), Inglise Pilgrimsi kirjastus- ja koolitusfirmalt (rahvusvaheline õpetajate täiendkoolitus metoodikas ja keeleõpe), Poola Gdanski ülikooli metoodikakeskusest Studium (metoodika ja keeleõppe intensiivkursused kakskeelsele õpetajale).

Uurimuses otsitakse vastust küsimusele, kas võõrkeeles õpetamine täidab ootusi, kas “paremini õpetada” ikka tähendab “võõrkeeles õpetada”. Esialgu võib vastata, et on olemas asjaosaliste

järjest kasvav huvi; seni pole täheldatud võõrkeeles õppijate aineteadmiste langust, pigem vastupidi; poolthääl lisab seegi, et kõigist konverentsil osalejaist oli tubli kolmandik kakskeelsete koolide vanemate klasside õpilased.

Teisest küljest pole sugugi võimalik väita, et just võõrkeeles õppimine on see, mis edu tagab. Kakskeelse hariduse valivad ju ärksamad ja edasipüüdlikumad õpilased, kes ilmselt oleksid edukad ükskõik millise õpetuse najal (või kiuste). Uurimuse autorid märgivad ära kakskeelset kooli ees ootavad probleemid ja toonitavad muutuste mõtestamise vajadust.

Eesti koolid, kes parajasti on ametis oma näo otsimisega, võiksid järele proovida, kas mitte võõrkeelne aineõpetus (või ainekursus või osa sellest) pole see, mida otsinud olete. Alustada võib ju vähesest.

*Eve Sass on Pärnu Ühisgümnaasiumi inglise keele õpetaja.*